

Briuselis, 2018 03 14
COM(2018) 251 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Bendros vizų politikos priderinimas prie naujų uždavinių

1. IVADAS

ES bendra vizų politika¹ – labai svarbi Šengeno *acquis* dalis ir vienas labiausiai vertinamų ES integracijos laimėjimų. Vizų politika yra ir toliau turėtų būti priemonė, kuria sudaromos palankesnės turizmo bei verslo sąlygos ir kartu užkertamas kelias saugumo ir neteisėtos migracijos į ES rizikai.

Pagrindiniai prašymų išduoti vizą tvarkymo principai nebuvo peržiūrėti nuo Vizų kodekso² įsigaliojimo 2010 m. ir Vizų informacinės sistemos³ veikimo pradžios 2011 m., tačiau vizų politikos aplinkybės iš esmės pasikeitė. Atsižvelgus į pastarojo meto migracijos ir saugumo uždavinius pasikeitė politinės diskusijos dėl erdvės be vidaus sienų kontrolės apskritai ir ypač dėl vizų politikos – siekiama persvarstyti, kaip užtikrinti migracijos ir saugumo problemų, ekonominių aplinkybių ir apskritai išorės santykių pusiausvyrą.

Be to, dėl didelių technologinių pokyčių atsiranda naujų galimybių palengvinti prašymų išduoti vizą tvarkymo procesą tiek prašymą teikiantiems asmenims, tiek konsulatams. Vizų politikos svarba ES išorės santykių srityje metams bėgant išaugo.

Atsižvelgiant į visas šias priežastis laikas vėl peržiūrėti bendrą vizų politiką ir ją pritaikyti prie šiandienos uždavinių ir galimybių, kartu užtikrinant, kad būtų pasiekti du pagrindiniai jos tikslai – palengvinti teisėtą keliavimą ir šalinti neteisėtos migracijos grėsmes ir grėsmes saugumui.

2014 m. Komisija, pirmiausia siekdama sudaryti dar palankesnes sąlygas keliauti teisėtiems keliautojams, pateikė pasiūlymą dėl Vizų kodekso išdėstymo nauja redakcija⁴. Tačiau dėl skirtingų Parlamento ir Tarybos pozicijų derybos nepasistūmėjo į priekį, o padaugėjus su saugumu ir migracija susijusių problemų kai kurie to pasiūlymo aspektai tapo nebeaktualūs. Todėl Komisija nusprendė atsiimti pasiūlymą dėl išdėstymo nauja redakcija ir pateikti naują tikslinį pasiūlymą iš dalies pakeisti Vizų kodeksą.

Šiandien kartu su šiuo komunikatu pateikiamu naujuoju pasiūlymu, kuriuo iš dalies keičiamas Vizų kodeksas, siekiama atnaujinti vizų procedūras, kad būtų geriau reaguojama į pasikeitusią migracijos ir saugumo padėtį, be kita ko, taikant suderintą požiūrį į vizų politiką ir bendradarbiavimą readmisijos srityje. Juo taip pat bus siekiama pašalinti įvairius esamų taisyklių trūkumus, kad teisėtai keliaujantiems asmenims būtų lengviau gauti vizą vykti į ES. Į naująjį pasiūlymą taip pat įtraukta dalis naudingų pasiūlymo dėl Vizų kodekso išdėstymo nauja redakcija aspektų. Tai, be kita ko, nuostatos, kuriomis suteikiama daugiau lankstumo prašymą išduoti vizą pateikiantiems asmenims ir užtikrinamas geresnis konsulatų darbo organizavimas.

Šiame komunikate ne tik pristatomi pagrindiniai pasiūlymo iš dalies pakeisti Vizų kodeksą aspektai, bet ir nustatomi tikslai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgta iš dalies keičiant Vizų

¹ Bendra vizų politika – visuma suderintų taisyklių, kuriomis reglamentuojami įvairūs aspektai: i) bendri šalių, kurių piliečiams reikia vizos vykti į ES, ir šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašai; ii) Vizų kodeksas, kuriuo nustatomos trumpalaikių vizų išdavimo procedūros ir sąlygos; iii) vienoda vizos įklijos forma ir iv) Vizų informacinė sistema (VIS), kurioje registruojami visi prašymai išduoti vizą ir valstybių narių sprendimai, įskaitant prašymą pateikiančių asmenų asmens duomenis, nuotraukas ir pirštų atspaudus.

² 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas) (OL L 243, 2009 9 15, p. 1).

³ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 767/2008 (VIS reglamentas) (OL L 218, 2008 8 13, p. 60).

⁴ COM(2014) 164, 2014 4 1.

informacinę sistemą. Pastarieji pakeitimai bus pristatyti vėliau pavasarį, kai bus baigti šiuo metu atliekami techniniai tyrimai ir poveikio vertinimas.

Kartu su naujomis saugumo, sienų ir migracijos valdymo sistemomis, pvz., nesenai priimta atvykimo ir išvykimo sistema (AIS)⁵, kuria, be kita ko, bus sudarytos sąlygos veiksmingiau patikrinti, ar laikomasi vizos išdavimo sąlygų, ir Komisijos pasiūlyta Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS)⁶, sukuriama vizų politikos, galinčios geriau spręsti saugumo ir migracijos problemas, pagrindas. Jį dar labiau sustiprins pasiūlymas dėl sąveikumo⁷, kuriuo siekiama pagerinti ES informacinių sistemų sienų, saugumo ir migracijos valdymo srityje gebėjimą keistis duomenimis ir dalytis informacija.

Galiausiai, komunikate aptariami tolesni veiksmai – apžvelgiama, kaip užtikrinti geresnę ES vizų politikos ir ES išorės santykių sąveiką, ir pradama svarstyti apie prašymų išduoti vizą skaitmeninimą.

2. BENDRIEJI TIKSLAI

Šiandien pateiktu pasiūlymu iš dalies keičiamos kelios Vizų kodekso nuostatos. Bendras šių pakeitimų tikslas – sustiprinti vizų politiką, kad ji taptų veiksmingesnė priemonė siekiant reaguoti į paaštrėjusias migracijos ir saugumo problemas, su kuriomis susiduria ES. Pasiūlymu taip pat bus užtikrinama, kad teisėtų keliautojų, kurie prisideda prie ES ekonomikos augimo arba ES socialinės ir kultūrinės raidos, prašymus išduoti vizą būtų paprasčiau tvarkyti.

Bendrojo tikslo – spręsti migracijos problemas, bus siekiama taikant naują požiūrį, kuriuo suderinama vizų politika ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis readmisijos srityje (žr. 3.1 skirsnį). Šio tikslo siekti taip pat netiesiogiai gali padėti privalomo daugkartinių vizų išdavimo taisyklės (žr. 3.3 skirsnį).

Bus sustiprintas prašymų išduoti vizą tvarkymo saugumas, visų pirma peržiūrint Vizų informacinę sistemą (VIS); atitinkamas pasiūlymas bus pateiktas vėliau pavasarį (žr. 4 skyrių). Pasiūlymu peržiūrėti VIS taip pat bus siekiama visapusiškai išnaudoti sąveikumo strategiją. Užtikrinti sąveikumą be galo svarbu siekiant dar labiau pagerinti duomenis, kurie konsuliniais pareigūnams prieinami nagrinėjant prašymus išduoti vizą. Dėl to jiems bus lengviau nustatyti asmenis, kurie gali kelti neteisėtos migracijos arba saugumo riziką ir kuriems turėtų būti atsisakyta išduoti vizą. Kartu, bus lengviau nustatyti *bona fide* keliautojus, kuriems gali būti taikoma paprastesnė vizų išdavimo tvarka.

3. VIZŲ KODEKSO PAKEITIMAS

3.1. Vizų ir grąžinimo politikos suderinimas

Pastaraisiais metais Vizų kodekso tikslai – užkirsti kelią neteisėtos migracijos ir saugumo rizikai – tapo gerokai aktualesni. Vienas pagrindinių neteisėtos migracijos į ES srautų traukos veiksnių yra tas, kad valstybėms narėms labai sunku grąžinti sulaikytus neteisėtus migrantus į jų kilmės šalis, nes tų šalių valdžios institucijos nepakankamai bendradarbiaujama vykdant valstybių narių pateiktus readmisijos prašymus.

⁵ AIS buvo sukurta 2017 m. lapkričio 30 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2017/2266.

⁶ COM(2016) 731, 2016 11 16.

⁷ COM(2017) 793, 2017 12 12.

Atsižvelgiant į tai, vizų politika pradėta veiksmingiau naudotis bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis, ypač migracijos valdymo srityje, taip pat turint omenyje, kad dalis grąžintinų neteisėtų migrantų į ES pateko teisėtai gavę vizas, tačiau užsibuvo ilgiau, nei leidžiama. Atitinkamai 2017 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba paragino prireikus pakartotinai įvertinti trečiosioms šalims taikomą vizų politiką, kaip priemonę pasiekti tikrą pažangą grąžinimo ir readmisijos politikos srityse.

Atsižvelgdama į tai, Komisija siūlo naują tvarką, pagal kurią būtų sugriežtintos prašymų išduoti vizą tvarkymo sąlygos tais atvejais, kai trečioji šalis nepakankamai bendradarbiauja readmisijos srityje. Šiomis aplinkybėmis taip pat bus atsižvelgiama bendrai į ES santykius su atitinkama trečiaja šalimi.

3.2. Vizos mokesčio peržiūra

Standartinis vizos mokestis nebuvo pakeistas nuo 2006 m. Komisija siūlo mokestį padidinti, kad būtų galima veiksmingai tvarkyti vis didesnę prašymų išduoti vizą skaičių ir sudaryti sąlygas valstybėms narėms turėti tinkamą konsulinį darbuotojų skaičių, kad prašymus būtų galima tvarkyti greičiau⁸. Mokesčio padidinimas pagrindžiamas tuo, kad reikia padengti darbuotojų (tiek iš kitų šalių, tiek vietoje nusamdytų), patalpų, įrangos, darbuotojų mokymo ir IT sistemų kūrimo bei priežiūros išlaidas.

Padidinti vizos mokestį taip būtina siekiant: i) veiksmingiau tvarkyti prašymus išduoti vizą, kiek tai susiję su saugumo ir neteisėtos migracijos rizikos nustatymu; ii) labiau patobulinti valstybių narių IT įrangą ir programinę įrangą ir iii) užtikrinti, kad prašymą išduoti vizą pateikiantiems asmenims būtų taikomos greitos ir klientui palankios procedūros. Tai taip pat padėtų toliau užtikrinti platų konsulinį atstovavimą visame pasaulyje. Šiomis aplinkybėmis Komisija taip pat siūlo taikyti lankstesnę vizos mokesčio peržiūros tvarką ateityje.

Vis dėlto Komisija pasiūlė nedidelį bendro vizos mokesčio padidinimą, kad būtų galima reikšmingai padidinti valstybių narių įplaukas ir užtikrinti prašymų išduoti vizą tvarkymo ir saugumo vientisumą, nesukeliant atgrasomojo poveikio didžiajai daliai prašymą pateikiančių asmenų.

3.3. Suderintas požiūris į ilgalaikių daugkartinių vizų išdavimą

Turėdami daugkartinę vizą keliautojai gali vizos galiojimo laikotarpiu daug kartų vykti į ES. Šios dažnos kelionės teigiamai prisideda prie ES ekonomikos ir augimo, žmonių tarpusavio ryšių ir kultūrinių mainų. Tačiau dabartinės daugkartinių vizų taisyklės suteikia valstybių narių konsulatams didelę veiksmų laisvę jas išduodant. Dėl to patraukliose (turizmo) rinkose gali atsirasti konkurencija tarp valstybių narių, gali būti sudaromi dvišaliai susitarimai ar sutartys su trečiosiomis šalimis ir ieškoma palankiausių vizų išdavimo sąlygų. Tokia praktika kenkia pagrindiniams bendros vizų politikos principams ir neskatina prekybos ir ekonomikos augimo. Viena iš priežasčių – ta, kad patikimiams ir reguliariai keliaujantiems verslininkams gali tekti prašyti vizos kiekvieną kartą, kai jiems reikia keliauti. Be to, netikrumas, kurį patiria prašymą išduoti daugkartinę vizą pateikiantys asmenys, gali juos paskatinti manipuliuoti paraiškos duomenimis. Todėl Komisija siūlo nustatyti privalomas daugkartinių vizų išdavimo taisykles, pagal kurias prašymą pateikiantiems asmenims, turintiems tvarkingą ankstesnių prašymų išduoti vizą bylą ir teikiantiems vėlesnius prašymus išduoti vizą, būtų išduodamos daugkartinės vis ilgesnio – nuo 1 iki 5 metų – galiojimo vizos.

⁸ Bendras prašymų išduoti vizą skaičius išaugo nuo 10,2 mln. 2009 m. iki 15,2 mln. 2016 m.

3.4. Paprastesnės vizų išdavimo procedūros ir palankesnės trumpalaikio turizmo sąlygos

Turėtų būti sprendžiamas ir vienas bendras vizų politikos uždavinys – sudaryti palankesnes sąlygas keliauti teisėtiems keliautojams. Šiuo klausimu Komisija siūlo palikti keletą nauja redakcija išdėstyta Vizų kodekse pateiktų pasiūlymų, kuriais siekiama supaprastinti vizų išdavimo tvarką. Tarp jų – galimybė teikti prašymą išduoti vizą gerokai anksčiau, prašymo išduoti vizą formos užpildymas ir pasirašymas elektroniniu būdu ir trumpesni sprendimo dėl prašymo priėmimo terminai.

Komisija, siekdama propaguoti trumpos turistinės kelionės ir skatinti ES ekonomikos augimą, taip pat siūlo suteikti tam tikro lankstumo prašymą išduoti vizą pateikiantiems *bona fide* asmenims. Taip valstybėms narėms, be kita ko, būtų leidžiama pagal specialią sistemą laikinai ir griežtomis sąlygomis prie išorės sienų išduoti vienkartinės vizas. Pagal šią sistemą išduotos vizos galiotų tik ją išdavusioje valstybėje narėje vienai ne ilgesnei nei septynių dienų kelionei.

4. DIDESNIO SAUGUMO UŽTIKRINIMAS PERŽIŪRINT VIZŲ INFORMACINĘ SISTEMĄ IR IŠNAUDOJANT VISAS SĄVEIKUMO GALIMYBES

Dar viena svarbi vizų politikos sistemos dalis – Vizų informacinė sistema (VIS). Nuo 2011 m. VIS⁹ buvo technologinė priemonė, palengvinanti vizų išdavimo procedūrą ir padedanti valstybių narių institucijoms: i) greitai ir veiksmingai patikrinti būtiną informaciją apie trečiųjų šalių piliečius, kuriems reikia vizos vykti į ES, ir ii) priimti sprendimus dėl prašymų išduoti vizą. 2020 m. pradėsianti veikti atvykimo ir išvykimo sistema (AIS) laikoma visiškai suderinama su VIS ir padės pagerinti VIS veikimą – teiks informaciją apie tai, kaip trečiųjų šalių piliečiai naudojami vizomis, ir padės nustatyti vizos turėtojų, kurie jau lankėsi Šengeno erdvėje, *bona fide* statusą.

Į VIS taip pat buvo atsižvelgta plačiau svarstant informacinių sistemų sąveikumą. Po šio svarstymo pateiktas pasiūlymas dėl sąveikumo, kad ES IT sistemos saugumo, sienų ir migracijos valdymo srityje kartu veiktų pažangiau ir veiksmingiau. Sąveikumo pagrindas – bendroji AIS, ETIAS ir VIS platforma, kuri bus didelis žingsnis į priekį renkant duomenis ir keičiantis informacija vizų, saugumo ir sienų bei migracijos valdymo reikmėms. Bendrojoje paieškos platformoje (Europos paieškos portale) bus galima atlikti vieną paiešką ir gauti rezultatus iš skirtingų sistemų. Tai savo ruožtu padės veiksmingiau tikrinti prašymą išduoti vizą pateikiančius asmenis ir taip didinti saugumą erdvėje be vidaus sienų kontrolės. Šiomis aplinkybėmis būsima VIS teisinės sistemos¹⁰ peržiūra, kuri bus paskelbta pavasarį, apims konkrečias sąveikumo priemones, kuriomis siekiama padidinti prašymų išduoti vizą tvarkymo veiksmingumą (žr. 4.1 skirsnį). Be to, šiuo pasiūlymu tikriausiai bus sprendžiami kiti klausimai, nustatyti 2016 m. atliekant VIS vertinimą (žr. 4.2 ir 4.3 skirsnius). Šiuo metu vyksta parengiamasis darbas dėl pasiūlymo dėl VIS, įskaitant techninius tyrimus ir poveikio vertinimą, kurį atliekant taip pat bus nagrinėjamas poveikis pagrindinėms teisėms.

4.1. Sąveikumas patikrinimams tvarkant prašymus išduoti vizą sustiprinti

⁹ Iki 2018 m. sausio mėn. VIS užregistruota daugiau kaip 52 mln. prašymų išduoti vizą ir beveik 45 mln. pirštų atspaudų.

¹⁰ Bus peržiūrimi šie teisės aktai: 2004 m. birželio 8 d. Tarybos sprendimas 2004/512/EB dėl Vizų informacinės sistemos (VIS) sukūrimo (*VIS sukūrimo sprendimas*), 2008 m. birželio 23 d. Tarybos sprendimas 2008/633/TVR (*Sprendimas dėl priemonių prie VIS teisėsaugos tikslais*), 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 767/2008 (*VIS reglamentas*) ir Vizų kodeksas.

Pagal esamas taisykles konsulatams privalo Šengeno informacinėse sistemoje (SIS) patikrinti keliautojus, kuriems taikomas reikalavimas turėti vizą, tik tam, kad nustatytų, ar prašymą išduoti vizą pateikiančiam asmeniui taikomas draudimas atvykti. Šiuo metu nėra privaloma patikrinti prašymą išduoti vizą pateikiančių asmenų kitose ES duomenų bazėse (pvz., EURODAC) arba Interpolo pavogtų ir pamestų kelionės dokumentų duomenų bazėje ir su pranešimais susijusių kelionės dokumentų duomenų bazėje¹¹. Kai pradės veikti ETIAS, be vizų į ES keliaujantys asmenys turės būti tikrinami visose susijusiose ES duomenų bazėse.

Todėl siekiant geriau užkirsti kelią saugumo ir migracijos rizikai ir laikytis ES veiksmų būtinumo ir proporcingumo principų Komisija išnagrinės, ar prašymų išduoti vizą tvarkymo taisyklės turėtų būti iš dalies pakeistos, kad keliautojų, kuriems taikomas ir kuriems netaikomas reikalavimas turėti vizą, patikrinimas būtų bent panašus.

Pradėjęs veikti Europos paieškos portalas suteiks galimybę kompetentingoms institucijoms, įskaitant vizų išdavimo institucijas, atlikti bendrą paiešką ir gauti rezultatus iš visų sistemų, prie kurių jos turi prieigą (įskaitant EURODAC, AIS ir Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą, skirtą trečiųjų šalių piliečiams), o ne ieškoti kiekvienoje sistemoje atskirai. Europos paieškos portalas padės nustatyti saugumo ir neteisėtos migracijos riziką tvarkant prašymus išduoti vizą, nes suteiks galimybę vizas tvarkantiems pareigūnams greitai ir veiksmingai patikrinti prašymą išduoti vizą pateikiančius asmenis.

Be to, pasiūlymu dėl sąveikumo siekiama sudaryti lengvesnes sąlygas nustatyti naudojimosi keliomis tapatybėmis ir tapatybės klastojimo atvejus. Taikant šią sąveikumo funkciją prašymus tvarkančiai vizų institucijai bus automatiškai pranešama, kai prašymą išduoti vizą pateikiantis asmuo yra žinomas pagal kelias tapatybes, ir ji galės imtis atitinkamų veiksmų.

4.2. Informacijos spragų sienų ir saugumo srityje šalinimas. Ilgalaikių vizų ir teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų įtraukimas į VIS

Aukšto lygio ekspertų grupės galutinėje ataskaitoje¹² nustatyta ES lygmens informacijos spraga, susijusi su dokumentais, kuriuos turėdami trečiųjų šalių piliečiai gali būti tam tikros valstybės narės teritorijoje ilgiau nei 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį¹³. Šiuo metu duomenys apie šiuos dokumentus ir jų turėtojus nerenkami ir duomenų negalima patikrinti jokioje ES didelės apimties sienų ir saugumo srities IT sistemoje (išskyrus nedideliu mastu SIS). Valstybės narės mano, kad dėl to, kaip šiuo metu šie dokumentai tvarkomi, atsiranda trūkumų palengvinant sienų kirtimą trečiųjų šalių piliečiams ir jų tolesniam laisvam judėjimui erdvėje be vidaus sienų kontrolės. Todėl valstybės narės paprašė Komisijos įvertinti, ar centrinė ES informacijos apie ilgalaikes vizas ir gyvenimo šalyje vizas saugykla yra būtina, įgyvendinama ir proporcinga siekiant pašalinti esamą informacijos apie šių kategorijų trečiųjų šalių piliečius spragą¹⁴.

2017 m. rugsėjo mėn. baigtas techninis galimybių sukurti centrinę ES informacijos apie ilgalaikes vizas ir teisę gyventi šalyje patvirtinančius dokumentus saugyklą tyrimas. Tyrimo

¹¹ Interpolo pavogtų ir pamestų kelionės dokumentų duomenų bazėje (SLTD) ir su pranešimais susijusių kelionės dokumentų duomenų bazėje (TDawn) laikoma informacija apie kelionės dokumentus, susijusius su asmenimis, dėl kurių pateiktas Interpolo perspėjimas.

¹² Aukšto lygio ekspertų grupę kaip patariamąjį organą Komisija įsteigė 2017 m. birželio mėn., kad pagerintų ES duomenų tvarkymo struktūrą sienų kontrolės ir saugumo srityje. 2017 m. gegužės 11 d. priimta jos galutinė ataskaita.

¹³ Pvz., ilgalaikės vizos ir teisę gyventi šalyje patvirtinantys dokumentai (įskaitant leidimus gyventi ir leidimo gyventi korteles).

¹⁴ 2016 m. birželio 9 d. Tarybos patvirtintos veiksmų gairės, skirtos keitimuisi informacija ir informacijos valdymui, įskaitant sąveikumo sprendimus, stiprinti teisingumo ir vidaus reikalų srityje.

nustatyta, kad IT saugumo, įgyvendinimo paprastumo ir išlaidų efektyvumo atžvilgiu tinkamiausias sprendimas yra į VIS integruota saugykla.

4.3. Likusių informacijos spragų tvarkant prašymus išduoti trumpalaikes vizas šalinimas. Prašymą išduoti vizą pateikiančių asmenų, iš kurių imami pirštų atspaudai, amžiaus mažinimas ir kelionės dokumentų kopijų laikymas VIS

Komisija taip pat svarsto šiuos klausimus:

- galimybę sumažinti amžių, kurio sulaukus imami ir saugomi vaikų, kuriems taikomas reikalavimas turėti vizą, pirštų atspaudai. Taip būtų užtikrinama vaikų apsauga nuo prekybos žmonėmis ir neteisėtos migracijos ir su tuo kovojama, pirmiausia atsižvelgiant į vaiko interesus;
- galimybę saugoti VIS kelionės dokumentų, kuriuos vizų procedūros metu pateikė prašymą išduoti vizą pateikiantys asmenys, kopijas. Taip būtų galima atlikti griežtesnes šių dokumentų patikras ir padaryti grąžinimo procedūras veiksmingesnes. Ši priemonė padėtų vykdyti ES grąžinimo politiką, tačiau jos įgyvendinimas priklausytų nuo VIS.

5. DIDESNIS ES VIZŲ POLITIKOS IR KITŲ POLITIKOS SRIČIŲ SUDERINAMUMAS

ES bendra vizų politika yra vis svarbesnė ES išorės santykių globalizuotame pasaulyje dalis. Daugeliui šalių partnerių vienas pagrindinių prioritetų palaikant santykius su ES yra užtikrinti, kad jų piliečiai galėtų be vizų vykti į ES, arba tokį režimą išlaikyti.

Reikėtų peržiūrėti vizų politikos ir kitose politikos srityse priimtų įsipareigojimų, ypač prekybos susitarimų, suderinamumą, taip pat bendros vizų politikos ir valstybių narių bei tam tikrų trečiųjų šalių dvišalių susitarimų dėl bevizio režimo suderinamumą.

Naujos kartos ES prekybos susitarimai, dėl kurių šiuo metu deramasi, paprastai apima paslaugų sektorių ir sudaro sąlygas asmenims investuoti ir teikti paslaugas kitos susitarimo šalies teritorijoje. Dėl laikino tokių asmenų buvimo valstybių narių teritorijoje Komisija atlikusi teisėtos migracijos direktyvų tinkamumo patikrinimą pateikė negalutinę analizę, kuria patvirtinama, kad kai kurių kategorijų paslaugų teikėjams, kuriems taikomi prekybos susitarimai (pvz., paslaugų teikėjams, kuriems leidžiama būti ne ilgiau kaip šešis mėnesius per 12 mėnesių laikotarpį), netaikomas arba Vizų kodeksas, arba esami teisėtos migracijos teisės aktai. Komisija išnagrinės, kaip sustiprinti prekybos susitarimuose priimtų įsipareigojimų ir ES vizų politikos bei teisėtos migracijos politikos sąveiką šios kategorijos paslaugų teikėjų atžvilgiu.

Be to, reikia toliau išnagrinėti dvišalius susitarimus dėl bevizio režimo, kuriuos valstybės narės yra sudariusios su tam tikromis trečiosiomis šalimis prieš 1999 m. įsigaliojant Amsterdamo sutarčiai, pagal kurią vizų politika tapo bendra politika. Šie dvišaliai susitarimai tebegalioja, nes valstybės narės ir atitinkamos trečiosios šalys juos labai vertina, visų pirma dėl istorinių ir politinių priežasčių. Tačiau tokie dvišaliai susitarimai ne tik neturėtų būti tikrai bendros politikos dalimi, bet ir struktūriškai jie nėra tinkami, nes trečiųjų šalių piliečiai, kuriems taikomi tokie susitarimai, galėtų beveik neribotai prasitęsti savo buvimą erdvėje be

vidaus sienų kontrolės¹⁵. AIS reglamente nustatyta, kad šie susitarimai bus įvertinti praėjus trejiems metams po tai, kai pradės veikti atvykimo ir išvykimo sistema. Atsižvelgdama į tai Komisija pradės svarstyti, kokios formos ir apimtys galėtų būti būsima tuos susitarimus pakeisianti ES priemonė, be kita ko, nagrinės galimybes tam tikrų trečiųjų šalių piliečiams be vizų būti erdvėje be vidaus sienų ilgiau nei 90 dienų.

Neseniai persvarstytas sustabdymo mechanizmas, kuriuo laikinai sustabdomas bevizis režimas Reglamento (EB) Nr. 539/2001¹⁶ II priede išvardytos trečiosios šalies piliečiams. Be to, kuriamų naujų sienų ir migracijos valdymo informacinių sistemų, pavyzdžiui, AIS ir ETIAS, ir atitinkamų duomenų bazių sąveikumas padės mažinti neteisėtos migracijos ir saugumo riziką. Atsižvelgdama į tai Komisija mano, kad visi būsimi pasiūlymai įtraukti trečiąją šalį į II priedą turėtų būti vertinami pirmiausia atsižvelgiant į neteisėtos migracijos riziką ir grėsmes saugumui. Jei būtina, tokie pasiūlymai turi kiekvienu atskiru atveju priklausyti nuo to, ar atitinkama trečioji šalis jau yra įgyvendinusi tam tikras priemones, pvz., išduoda biometrinius pasus arba yra sudariusi readmisijos susitarimą. Tokios priemonės turėtų būti nustatytos pagal Reglamente (EB) Nr. 539/2001¹⁷ nustatytus kriterijus.

6. SKAITMENINĖS VIZOS¹⁸

Komisija ketina pradėti diskusijas, kurios padės pasirengti svarstyti, ar reikėtų pereiti prie skaitmeninių vizų.

Nors nuo Vizų kodekso priėmimo padaryta didelė technologinė pažanga, prašymai išduoti vizas tebėra iš esmės tvarkomi pagal procedūras, sukurtas prieš skaitmeninę revoliuciją. Dabartinis vizų išdavimo procesas jau yra iš dalies elektroninis, nes prašymai ir sprendimai registruojami VIS, tačiau popieriniais dokumentais tebėra pagrįsti du svarbūs etapai – prašymo išduoti vizą pateikimas kartu su būtiniais patvirtinamaisiais dokumentais ir vizos įklijos išdavimas. Šiuose etapuose prašymą pateikiantys asmenys tiesiogiai dalyvauja, nes jie turi patys atvykti į konsulatą ar pas išorės paslaugų teikėją: i) kai teikia prašymą ir (pirmą kartą prašymą teikiančių asmenų atveju) kai duoda pirštų atspaudus, ir ii) kai pasibaigus procedūrai atsiima kelionės dokumentą. Kelios šalys (pvz., JAV, Australija, Turkija) jau pradėjo kurti e. vizų programas, o kai kurios valstybės narės pradėjo įgyvendinti (iš dalies) elektronines prašymų išduoti vizą tvarkymo procedūras.

2017 m. antrą pusmetį Taryboje prasidėjo diskusijos su valstybėmis narėmis dėl prašymų išduoti vizą tvarkymo skaitmeninimo siekiant dar labiau sustiprinti ir palengvinti esamą prašymų išduoti vizą tvarkymo praktiką¹⁹. Daugiausia diskutuota apie dvi konkrečias galimybes: i) fizinę vizos įkliją pakeisti skaitmenine viza; ii) dabartinį popierinį prašymą išduoti vizą pakeisti internetine prašymo teikimo procedūra.

Daugumą valstybių narių domina galimybė naudoti skaitmenines vizas. Kaip vienus iš galimų privalumų jos nurodė mažesnes konsulatų išlaidas ir greitesnę, veiksmingesnę ir klientui

¹⁵ Pavyzdžiui, yra bent viena trečioji šalis, turinti 16 dvišalių susitarimų dėl bevizio režimo su Šengeno valstybėmis, kuriais sudaromos sąlygos jos piliečiams, bent jau teoriškai teisėtai būti erdvėje be vidaus sienų kontrolės ne ilgiau kaip 51 mėnesį ($16 \times 3 + 1 \times 3$).

¹⁶ 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 539/2001, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 81, 2001 3 21, p. 1).

¹⁷ Šiandien Komisija taip pat priima pasiūlymą dėl šio reglamento kodifikavimo. Kodifikuoti reglamentą siūloma pagal standartinę kodifikavimo tvarką, siekiant pagerinti šio teisės akto prieinamumą ir skaidrumą nepakeičiant jo esminių nuostatų.

¹⁸ Šiame dokumente sąvoka „skaitmeninė viza“ apima ir skaitmenines vizas, ir elektroninį prašymą išduoti vizą.

¹⁹ Apibendrinamoji ataskaita pateikta 2017 m. lapkričio 23 d. pranešime dėl „I/A“ punkto 14616/17.

palankesnę prašymų tvarkymo procesą. Tačiau taip pat manyta, kad dėl daugelio aspektų reikėtų atlikti tolesnį išsamų vertinimą ir tyrimus ir kad pirmiausia turėtų būti plėtojamos ir įgyvendinamos AIS, ETIAS ir pasiūlymai dėl sąveikumo.

Komisija taip pat mano, kad žvelgiant į tolesnę perspektyvą skaitmeninės vizos yra ateitis, todėl iki 2018 m. pabaigos pradės galimybių studijas. Atsižvelgdama į tai Komisija mano, kad būtina pradėti diskusijas su suinteresuotaisiais subjektais apie tai, kaip technologinė plėtra gali padėti labiau optimizuoti ir supaprastinti prašymų išduoti vizą procesą prašymą pateikiančių asmenų ir konsulatų naudai. Per šias diskusijas bus nagrinėjamos galimybės ir remiami bandomieji projektai, o tai padės pakloti pagrindą būsimiems pasiūlymams. Šiomis aplinkybėmis bandomųjų projektų, kuriuos kai kurios valstybės narės jau dabar įgyvendina, rezultatai gali būti naudingi politinėms diskusijoms.

Be to, kai kurios valstybės narės jau pradėjo perduoti centrinėms institucijoms konsulatų atsakomybę priimti prašymus išduoti vizą. Todėl reikėtų pradėti svarstyti, ar ir kokiomis aplinkybėmis tokiais atvejais galima užtikrinti prašymų išduoti vizą tvarkymo vientisumą ir saugumą. Per tokias diskusijas reikės atsižvelgti į tai, kad vertinant migracijos riziką, susijusią su kiekvienu sprendimu dėl prašymo išduoti vizą, svarbu žinoti vietos aplinkybes, ir į tai, kokią naudą veiksmingumo ir skaidrumo didinimui teikia centralizuotas požiūris.

7. IŠVADA

ES bendra vizų politika yra labai svarbi siekiant užtikrinti saugumą ir tinkamą erdvės be vidaus sienų kontrolės veikimą. Ja palengvintas teisėtas keliavimas į ES ir daug nuveikta siekiant suderinti valstybių narių vizų išdavimo tvarką. Be to, vizų politika išsivystė nuo vidaus politikos iki vis svarbesnės ES išorės santykių priemonės.

Nepaisant šių puikių rezultatų, vizų politikos teisinę sistemą reikia pritaikyti atsižvelgiant į dabartinius uždavinius, visų pirma išaugusią neteisėtos migracijos ir saugumo riziką. Todėl Komisija šiandien teikia pasiūlymą dėl įvairių Vizų kodekso pakeitimų ir ragina Parlamentą bei Tarybą juos greitai priimti. VIS teisinės sistemos pakeitimai bus pristatyti vėliau pavasarį.

Be to, Komisija kartu su vyriausiąja įgaliotine užsienio reikalams ir saugumo politikai dirbs, kad užtikrintų ES vizų politikos ir ES išorės santykių suderinamumą, bet kita ko, vizų politikos ir kitų politikos sričių nuoseklumą, ir geriau tarnautų ES interesams.

Žvelgiant į ateitį, Komisija pradės diskusijas su Parlamentu, valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais dėl tolesnio prašymų išduoti vizą tvarkymo skaitmeninimo. Šias diskusijas taip pat papildys tyrimai, kurie turėtų būti pradėti iki 2018 m. pabaigos. Pakankamų finansinių išteklių poreikis bus svarbus aspektas, į kurį reikės atsižvelgti rengiant daugiametę finansinę programą po 2020 m.